

MÂNTUITORUL NOSTRU IISUS HRISTOS – VINDECĂTORUL DEMNITĂȚII UMANE DE BOALĂ ȘI PĂCAT

Pr. prof. dr. Emilian Dumitru PĂUNESCU

*Preot paroh la Parohia Motoci, județul Dolj,
Profesor de Religie Ortodoxă la Școala Gimnazială Coțofenii din Dos
și Școala Gimnazială Vârvoru de Jos, județul Dolj
dumi1010@yahoo.com*

Abstract: Our Savior Jesus Christ – The Healer of Human Dignity from Disease and Sin

The beginning of the healing of the human dignity from sin and disease, and of saving of mankind, is made by the Incarnation. This act is the beginning of the revelation of love, of its coming and work in the world. Through this act the Son of God takes our resemblance, humbles Himself „taking the very nature of a servant” (Phil 2:7); comes into the world. The Son of God does this for us, for the world, out of love for mankind. That is how we understand the words of our Saviour when He says „For God so loved the world that he gave his one and only Son, that whoever believes in him shall not perish but have eternal life. For God did not send his Son into the world to condemn the world, but to save the world through him” (John 3:16-17). The Incarnation itself is revelation of the divine way of life, the revelation of love. Incarnation extends the life of the Holy Trinity into mankind. It is divine love applied in man. As inside the Holy Trinity the divine Persons affirm each other, they emphasize each other through giving and receiving. Incarnation is somehow asked for by this law of love-life. The Son of God is made Man according to the divine law of love. The Christian ministration has a fundamental human dimension, as in Jesus Christ, God „made his dwelling among us” (John 1:14). Christian ministration involves the fact that, by loving mankind and serving them, one fulfills the will of God, namely one serves Him. Ministering to people, we serve God, fulfilling His command: „A new command I give you: Love one another. As I have loved you, so you must love one another. By this everyone will know that you are my disciples, if you love one another.(John 13:34-35). Thus, God calls us to be his collaborators in His care towards us and our fellow human

beings. Our whole effort in serving each other, is our cooperation with God (1 Corinthians 3:9).

The deeds of spiritual and bodily mercy spring from our love of God and others, therefore, through social discipleship we mean the Church's concern for its members' social life, the ministration of the aspiration for the general progress of the human society in whose bosom It accomplishes Its work. Though the main mission of the Church is the healing of human dignity from disease and sin and the saving of Its members, the Church has always been concerned about the problems of the Faithful's earthly life, as the Christian moves on towards redemption and grows in perfection through its concrete deeds towards people. All in all, the social discipleship is an update at the level of pastoral care and moral life of the Message of Our Lord, Jesus Christ, namely his Holy Gospel's Message. The coinage social discipleship defines the practical and social ministering of the Church, based on Its divine commission of sending out into the world (Mathew 28:18-20; Mark 16:15-16; John 17:18; 20:21-23).

Keywords: Our Saviour Jesus Christ, human dignity, religious freedom, disease, sin, the spiritual and bodily deeds of mercy

Introducere

Comuniunea harică din rai între Dumnezeu și om s-a pierdut prin păcatul strămoșesc. Omul s-a înstrăinat de Dumnezeu și de aceea nu se putea întoarce la Dumnezeu și mântui numai prin propriile sale puteri. Oricât de grav însă a fost păcatul, omul n-a fost lăsat pentru totdeauna în stăpânirea păcatului. De aceea, Dumnezeu a promis protopărinților, îndată după căderea lor în păcat, că le va trimite un Mântuitor (Facerea 3:15), hotărând întruparea Fiului Său pentru mântuirea lumii (Efeseni 2:4-5; Tit 3:4-7). Opera vindecării de boală, de păcat, dar și de mântuire a firii umane este lucrarea iubirii, milei și harului lui Dumnezeu (Efeseni 2:4; Tit 2:11; 3:4; Romani 3:24). Dumnezeu a ales pentru răscumpărarea și mântuirea oamenilor întruparea și jertfa Fiului Său, pentru că acestea corespund deplin ființei divine și naturii omului căzut și se armonizează desăvârșit bunătatea, înțelepciunea, dreptatea și puterea dumnezeiască, manifestându-se astfel iubirea lui Dumnezeu, „că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3:16).

1. Slujirea Domnului nostru Iisus Hristos pentru vindecarea și restaurarea demnității umane

Domnul nostru Iisus Hristos învață o Evanghelia nouă, Evanghelia iubirii și a păcii, a înțelegerii sufletelor celor suferinzi, necăjiți, chinuți, nedreptățiți, asupriți: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni” (Matei 11:28). Slujirea trebuie să fie slujire în spiritul adevărului dogmatic, în spiritul învățaturii Domnului nostru Iisus Hristos. În acest sens, slujirea lui Iisus Hristos primește adevărata sa amploare și importanță, pentru că, „aveți în voi gândirea aceasta, care era și în Hristos Iisus, Cel ce dintru-nceput fiind în chipul lui Dumnezeu a socotit că a fi El întocmai cu Dumnezeu nu e o prădare, dar S-a golit pe Sine luând chip de rob, devenind asemenea oamenilor și la înfățișare aflându-Se ca un om; S-a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte – și încă moarte pe cruce” (Filipeni 2:5-8). Domnul nostru Iisus Hristos s-a făcut rob, ca să ne mântuiască: „Și umblați întru dragoste, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și s-a dat pe Sine pentru noi prinos și jertfă lui Dumnezeu întru miros de bună mireasmă” (Efeseni 5:2). Slujirea Sa este continuă, căci „Tatăl Meu până acum lucrează; și Eu lucrez” (Ioan 5:17) și „Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască prin El” (Ioan 3:17). De aceea, „Cel Atotputernic și Atotbun, nedorind să lase plămada mâinilor Sale pradă stricăciunii, a rânduit ca «la plinirea vremii» (Galateni 4:4) să trimită pe Însuși Fiul Său spre mântuirea neamului omenesc. Datorită înomenirii Logosului, libertatea omului redobândește valoarea pentru care fusese creată, aceea de a ajunge la desăvârșire, nu prin neascultare și mândrie, așa cum se întâmplase odinioară cu Adam și Eva, ci prin despătimire, rugăciune, iluminare și comuniune cu Preasfânta Treime. Astfel, în calitatea sa de ființă rațională, plăsmuită «după chipul» Părintelui Ceresc, omul se simte cu adevărat liber numai în Iisus Hristos, adică în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii săi. În această lumină a harului Preasfintei Treimi el descoperă și înțelege care este adevăratul scop al existenței sale și adevărata menire a faptelor sale. Viața lui trebuie să fie una duhovnicească, trăită sub lucrarea binelui primordial, restaurat prin Jertfa Mântuitorului Hristos”¹. Așa că, fiind „slujitori ai lui Iisus Hristos” (Romani 15:16), ca Apostolul Pavel, trebuie să „învățăm pe frați, hrăniți cu cuvintele credinței și ale buneii învățături” (1 Timotei 4:6).

1 ÎPS Prof. Univ. Dr. Irineu Ion POPA, *Demnitatea și libertatea umană, realitate și ideal. Modelul Sfântului Voievod martir Constantin Brâncoveanu*, în volumul „Demnitatea și libertatea persoanei umane: abordare interdisciplinară”, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2016, p. 25.

Pe lângă realizarea împăcării dintre om și Dumnezeu, prin jertfa Sa răscumpărătoare și ispășitoare de pe cruce, venirea kenotică a Fiului lui Dumnezeu în lume a avut ca scop și revelarea, în toată măreția lor, a adevărilor despre Dumnezeu, pe care Vechiul Testament le-a propovăduit doar ca pe o „umbră”, precum și îndrumarea oamenilor, prin învățătura Sa și mai ales prin exemplul vieții Sale, pe calea cea bineplăcută lui Dumnezeu, singura cale care duce în Împărăția cerurilor (Matei 3:2; 4:7; I Tesaloniceni 2:12; II Petru 1:10-11; Coloseni 1:13). Întreaga Sa viață nu a fost decât o continuă slujire, care s-a desfășurat sub semnul smereniei și al lipsei de slavă. Din această cauză, „Domnul începe această refacere cu omul, pentru care a venit și pe care îl asociază apoi operei Sale constructive. De aceea prin toate semnele care deșteaptă și uimesc în același timp, Domnul cheamă și îndreaptă privirea către sensul venirii Sale în lume.

Toate faptele Lui sunt numai semne ale iubirii, iar nouă El ne cere, odată cu credința dragoste și putere spirituală, convertite de înțelegere; ne cere să citim spiritual, prin semne, adevărul eliberator”². În acest context, înțelegem că, „numai prin credință, har și învățătură omul poate ajunge la adevărata libertate. Libertatea este desprinderea treptată a omului de lumea aparențelor și fundamentarea sa în adevăr și iubire. După Heidegger esența adevărului este libertatea conform acestui adevăr, prizonierii din mitul peșterii lui Platon trebuie să se elibereze din lanțuri, pentru a ajunge la adevăr. Adevărul este unul și libertatea este unică, ambele sunt descoperite permanent și progresiv de om. Prin urmare, putem spune că, omul are atâta libertate cât adevăr a atins.

Așadar, în căutarea libertății în Dumnezeu, omul se luptă cu limitele sale pentru a dobândi ce este mai bun din existența sa, Împărăția cerurilor”³. În acest sens, Însuși Domnul nostru Iisus Hristos spune: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine” (Ioan 14:6), „și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi” (Ioan 8:32).

Sfântul Apostol Pavel spune: „Domnul este Duhul; și unde este Duhul Domnului, acolo este libertate” (II Corinteni 3:17), iar în alt loc: „pentru că n-ați primit un duh al robiei, ca din nou să vă temeți, ci Duhul înfierii L-ați primit, prin Care strigăm: Avva! Părinte! Însuși Duhul mărturisește împreună cu Duhul nostrum că suntem fii ai lui Dumnezeu” (Romani 8:15-16). De aceea, „restabilirea omului în starea de adopțiune

2 Pr. Constantin GALERIU, *Jertfă și Răscumpărare*, Ed. Harisma, București, 1991, p. 162.

3 ÎPS Prof. Univ. Dr. Irineu Ion POPA, *Demnitatea și libertatea umană, realitate și ideal. Modelul Sfântului Voievod martir Constantin Brâncoveanu*, p. 29.

filială și pnevmatoforă este, de fapt, repunerea lui în stare de «cetățean» al Împărăției-comuniune a Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh. Arătarea Preasfintei Treimi în timpul botezului umanității asumate de Fiul relevă un fapt esențial al antropologiei creștine, și anume: comuniunea omului cu Dumnezeu-Treime este vocația sa fundamentală. Dar, în intimitatea «Împărăției» sau a iubirii Preasfintei Treimi se intră prin nașterea în Duhul Sfânt, Care, pe temelia pusă de Dumnezeu-Tatăl în Dumnezeu-Fiul, lucrează înfierea naturii omenești.

Acest fapt îl spune Hristos Însuși când explică lui Nicodim că în Împărăția lui Dumnezeu nu poate intra decât omul pnevmatofor (Ioan 3:5). Căci Duhul Sfânt este Acela Care face pe om capabil să simtă liber și conștient relația sa cu Dumnezeu ca relație filială (Romani 8:15-16)⁴. Reiese că, slujirea lui Dumnezeu și Hristos este dăruită, „căci robul chemat al Domnului e dezrobit al Domnului. Tot așa, și cel chemat, fiind liber, este rob al lui Hristos” (I Corinteni 7, 22).

În toate religiile lumii, încă din cele mai vechi timpuri, se găsesc „concepții despre libertatea și demnitatea omului, care constituie nucleul convingerilor omului credincios. În tradiția creștină, în special, libertatea reprezintă reflectarea chipului divin în natura umană, fără de care nu poți moșteni Viața Veșnică.

Crearea omului de către Dumnezeu și înzestrarea naturii umane cu chipul Său divin reprezintă cel mai autentic argument în favoarea demnității persoanei umane. În acest context, persoana umană reprezintă cel mai înalt etalon al demnității pe care Creatorul o arată față de întreaga creație⁵. Despre demnitatea umană, părintele Dumitru Stăniloae spune: „De fapt, chipul lui Dumnezeu din om este chipul Fiului Său, care, nu poate lăsa ființa umană să dispară în veci, chiar și când aceasta se află în cea mai joasă stare de păcat. Pe baza acestei realități, se axează și demnitatea de nedistrus a naturii umane, pentru că infinitatea lui Dumnezeu nu va sfârși să i se arate omului și nici nu va lăsa să se piardă vreuna din entitățile purtătoare ale Chipului Fiului Său, chiar dacă aceasta se va arăta foarte ștearsă în cei ce duc o viață imorală. Demnitatea naturii umane este motivate de «înrudirea» omului cu Dumnezeu, înrudire care

4 DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Teologie și Spiritualitate*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010, pp. 161-162.

5 Pr. Conf. Univ. Dr. Octavian MOȘIN, *Demnitatea omului în viziunea Bisericii Ortodoxe Ruse*, în volumul „Demnitatea și libertatea persoanei umane: abordare interdisciplinară”, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2016, p. 122.

subliniază adâncimea persoanei umane ce-și soarbe infinitatea din infinitatea lui Dumnezeu”⁶. Scriind despre minunea vindecării slăbănogului din Capernaum (Matei 9:1-8) și făcând referire la vindecarea demnității umane de boală și păcat, Preafericitul Patriarh Daniel spune: „Iisus Hristos Duhovnicul și Doctorul nu divulgă sau nu descoperă altora păcatele săvârșite de omul bolnav, pentru că El nu umilește pe cel ce singur se smerește și se pocăiește. El păstrează secretul păcatelor celui suferind, pentru că acesta a venit la El în stare de smerenie, pocăință și speranță de vindecare. Astfel, Domnul Iisus Hristos nu diminuează demnitatea persoanei umane întristate de suferința bolii și de lacrimile pocăinței, ci o salvează și o înalță, o eliberează de povara sau robia păcatului și de durerea umilitoare a bolii”⁷.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne îndeamnă: „învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți avea odihnă sufletelor voastre” (Matei 11:29) și „fiți voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este” (Matei 5:48), astfel că, „Persoana Mântuitorului Hristos este modelul oferit întregii omeniri, fără deosebire, spre obținerea desăvârșirii și – conform teologilor ruși – a demnității morale personale. Dar aceste aspecte ale desăvârșirii morale rămân justificate atâta timp cât sunt asociate asemănării cu Dumnezeu și cât timp nu presupun pierderea chipului divin.

Un asemenea sistem de valori cu rădăcini divine a fost întotdeauna promovat de creștinism. Ierarhia valorilor este exprimată în mod sintetic în îndemnul evanghelic: «Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă» (Matei 6:33; Luca 12:31).

Datorită propovăduirii de către Biserica lui Hristos, Care, conform lui Origen, «Singular și este Împărăția», s-a cristalizat sistemul creștin de valori, iar în el – concepția despre demnitatea supremă a omului. Anume, în cadrul învățaturii creștine despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu a luat naștere ideea despre «personalitatea umană». Deoarece Dumnezeu S-a făcut om, omul a dobândit o valoare nemărginită indiferent de poziția sa în societate, de gen, naționalitate sau rasă. În temeiul unei astfel de abordări a omului a fost condamnată și abolită robia, au fost elaborate procedurile unei judecăți echitabile, s-au format standarde social-politice de trai elevate, a fost determinată etica relațiilor interumane, au căpătat

6 Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, 1990, Craiova, pp. 161-163.

7 DANIEL Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia slavei lui Hristos. Predici la Duminicile de peste an*, Editura Basilica, București, 2016, p. 132.

dezvoltare știința și cultura. Mai mult chiar, însăși concepția de «drepturi ale omului» a luat naștere pe baza învățaturii creștine despre demnitatea omului, libertatea lui și viața morală. În antropologia creștină a Sfinților Părinți aceste două noțiuni – libertatea și morala – au fost întotdeauna legate indisolubil⁸.

De asemenea, „actele cu privire la drepturile omului, elaborate în perioada postbelică, reflectă interacțiunea dintre libertatea și responsabilitatea morală. Astfel, în Declarația generală cu privire la drepturile omului și libertăților fundamentale din 1950 se vorbește despre legătura drepturilor omului cu etica și morala. Precum reiese din conceptele acestor documente, drepturile omului pot fi limitate din considerente morale”⁹.

Însuși Mântuitorul Iisus Hristos spune: „Datu-Mi-s-a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă. Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin” (Matei 28:18-20) și „putere veți primi prin venirea peste voi a Sfântului Duh și-Mi veți fi Mie martori în Ierusalim și-n toată Iudeea și-n Samaria și până la marginea pământului” (Faptele Apostolilor 1:8). Astfel, „prezența lui Dumnezeu în creație are, din mai multe puncte de vedere, o importanță decisivă pentru viața creștină. Mai întâi promovează o cunoaștere a lui Dumnezeu care depășește domeniul abstract al speculației, fiindcă nu se adresează numai sufletului și minții, ci implică inima și trupul omului. Un Sfânt Părinte spunea: «cea mai mare rătăcire elină și izvorul a toată necredința este a ridica mintea nu din cugetarea carnală sau pătimașă, ci din trupul însuși, pentru a o face să se întâlnească acolo sus cu vederile mentale (adică o cunoaștere pur intelectualistă, gnostică). Nu ni s-a spus că trupurile noastre sunt templul Duhului Sfânt care locuiește în voi? (I Corinteni 6:19) De ce a așezat Dumnezeu mintea în trup? A săvârșit prin aceasta vreun rău? Noi socotim că e un rău ca mintea să fie în cugetări rele, dar nu e rău să fie în trup, pentru că nici trupul nu e rău». De bună seamă că învățătura creștină nu este împotriva trupului, ci împotriva patimilor ca mișcări iraționale care depărtează pe om de Dumnezeu și-l fac să devină robul lumii sensibile. Prin lucrarea Duhului credinciosul are posibilitatea, în Mântuitorul Iisus Hristos și Biserică, să convertească patimile din

8 Pr. Conf. Univ. Dr. Octavian MOȘIN, *Demnitatea omului în viziunea Bisericii Ortodoxe Ruse*, pp. 122-123.

9 Ibidem, p. 123.

mişcări iraționale în virtuți sau mișcări raționale, potrivite frii, spre a se înălța spre asemănarea cu Dumnezeu. Astfel, cunoașterea lui Dumnezeu are pe lângă caracterul ei intelectual și unul spiritual și moral, fiindcă se adresează omului întreg, suflet și trup, prin lucrarea Duhului Sfânt care îmbrățișează atât lumea inteligibilă, cât și pe cea sensibilă, adică omul și creația. În sensul acestor învățături lucrarea Mântuitorului Hristos nu poate fi interpretată ca o dominare a lumii văzute, ci printr-o transfigurare a creației în Duhul Mântuitorului Hristos și în Biserică. «Adam și Domnul Hristos, spunea părintele Stăniloae, sunt tipuri pentru alegerea celor două alternative ale raportului omului cu natura: robirea spiritului de către fructul dulce al părții sensibile a naturii, sau stăpânirea ei prin spirit, desigur, nu fără efortul renunțării la dulcele ei și al durerilor crucii. Numai prin aceasta biruiește spiritul asupra părții sensibile a naturii și o transfigurează până la înviere»¹⁰. Așadar, „taina creștinismului este taina materiei transfigurate în Mântuitorul Iisus Hristos, iar scopul ultim al transfigurării este restaurarea legăturii de comuniune a omului cu Dumnezeu, cu semenii și natura în care trăiește. Efectiv, numai o astfel de comuniune poate constitui remediul cel mai eficace împotriva poluării și pentru integritatea creației, concluziona părintele Dumitru Popescu. Rezultă de aici că Biserica se ocupă atât de viața interioară a omului, cât și de viața lui socială sau politică. Deși, Biserica nu face politică, fiindcă rolul ei nu este de a-i diviza pe credincioși după opțiunile lor, ci de a-i uni pe toți în Mântuitorul Hristos, totuși ea trebuie să se preocupe de eliberarea credincioșilor ei de patimi și de consecințele patimilor care se manifestă în relațiile sociale dintre oameni. După învățătura Sfinților Părinți există un angajament politic al creștinului, menit să contribuie la eliberarea oamenilor și a societății de toate formele de alienare, de exploatare, de opresiune, pentru dreptate socială, pentru integritatea creației, pentru apărarea omului de plăcerile trupești. Acest angajament nu este rezultatul vreunei ideologii, ci o consecință firească a participării sale la viața de comuniune a Preasfintei Treimi în Biserică. Este adevărat că pentru pătrunderea mai puternică a vieții duhovnicești în societate este nevoie de o reînnoire a vieții comunitare din cadrul parohiilor, de mai multă ordine și disciplină în rândul ierarhilor, preoților și credincioșilor, punând un accent deosebit pe transfigurarea ființei umane în Mântuitorul Hristos. Această preocupare permite Bisericii și misiunii ei să depășească secularizarea, ca

10 Dr. Irineu POPA Mitropolitul Olteniei, *Biserica în actualitate sau actualitatea Bisericii*, Editura Academiei Române, București, 2018, pp. 145-146.

rezultat al separării lumii de Dumnezeu, prin dinamismul sfințirii omului și înduhovnicirii creației în Mântuitorul Hristos ca Logos Creator și Mântuitor. În fine, temeiul transfigurării lumii în Duhul Sfânt este ținta misiunii Bisericii de astăzi într-o lume confruntată de secularizare¹¹.

Având în vedere acest context cultural-istoric, moral și teologic, „libertatea religioasă este reglementată și garantată de Constituția României, prin articolul 29, denumit «Libertatea de conștiință». Libertatea religioasă este fundamentată în cadrul libertății de conștiință, care prevede atât libertatea gândirii și a opiniilor, cât și libertatea credințelor religioase (alineatul 1).

Libertatea de conștiință presupune libertatea indivizilor («libertatea gândirii, opiniilor și credințelor») și libertatea comunităților religioase (articolul 29, alineatul 3 și 5: «cultele religioase sunt libere și autonome»).

În Constituția României sunt menționate principiile majore ale libertății religioase: libertatea religiei, egalitatea și autonomia, în conformitate și în termeni comparabili cu prevederile constituțiilor europene și cu standardele internaționale. Astfel, libertatea de conștiință, inclusiv libertatea credințelor religioase, este garantată, neputând fi îngădită sub nicio formă. Constituția statuează autonomia cultelor religioase și a credincioșilor, în mod implicit, prin faptul că aceștia nu pot fi constrânși să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor personale (articolul 29, alineatul 1)¹².

În ceea ce privește relația Biserică și Stat, „legea fundamentală nu declară Statul laic și nici o separare a Bisericii de Stat, întrucât există o îmbinare a principiului autonomiei cu cel al libertății cultelor religioase și cu cel conform căruia «cultele se bucură de sprijinul» Statului (articolul 29, alineatul 5), inclusiv prin «înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfelinate».

Prin urmare, între culte și Statul român există o strânsă legătură. Totuși, cultele sunt dependente de Stat, Statul limitând libertatea cultelor religioase de a se organiza «potrivit statutelor proprii, în condițiile legii».

Totodată în Constituția României sunt reglementate și relațiile dintre culte, interzicându-se «orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbiere religioasă» în relațiile dintre acestea (articolul 29, alineatul 4).

11 Ibidem, p. 146.

12 Dr. Alexandru MĂLUREANU, *Libertatea religioasă și libertatea de exprimare în contextul multicultural și multireligios actual*, în volumul „Demnitatea și libertatea persoanei umane: abordare interdisciplinară”, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2016, p. 300.

Constituția recunoaște dreptul părinților și al tutorilor legali de a asigura educația minorilor, a căror răspundere le revine, în conformitate cu propriile lor convingeri. În acest context, articolul 32, alineatul 7 din Constituția României garantează libertatea învățământului religios ca o componentă a dreptului fundamental la învățatură. Astfel, «Statul asigură libertatea învățământului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În școlile de stat, învățământul religios este organizat și garantat prin lege».

Cât privește libertatea de exprimare, Constituția României prevede în articolul 30, faptul că «libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile» (alineatul 1), cenzura de orice fel fiind interzisă (alineatul 2)¹³. De aceea, libertatea de exprimare trebuie să aibă în vedere și responsabilitatea personală. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel spune: „Cine ne va despărți de iubirea lui Hristos: Necazul sau strâmtorarea sau prigoana sau foamea sau golăteala sau primejdia sau sabia? Precum este scris: De dragul Tău suntem omorâți toată ziua, socotiți suntem ca niște oi de-njunghiere. Dar în toate acestea noi suntem mai mult decât biruitori prin Acela care ne-a iubit. Fiindcă sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele viitoare, nici puterile, nici înălțimea, nici adâncul și nici o altă făptură nu va putea să ne despartă de iubirea lui Dumnezeu cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru” (Romani 8:35-39).

În concluzie, demnitatea umană¹⁴ și libertatea religioasă trebuie să țină cont de cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos: „Rămâneți întru Mine și Eu întru voi. Așa cum mlădița nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în viță, tot așa nici voi, dacă nu veți rămâne întru Mine. Eu sunt vița; voi, mlădițele. Cel ce rămâne întru Mine și Eu întru el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15:5).

2. Faptele milei trupești și sufletești – slujirea lui Dumnezeu și a demnității umane

Potrivit trimiterii Sfinților Apostolii de către Mântuitorul Iisus Hristos (Matei 28:18-20), Sfinții Apostoli aveau datoria „să vestească în toată

13 Ibidem, p. 301.

14 Ioan-Gheorghe Rotaru, „Plea for Human Dignity”, in *Scientia Moralitas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, Volume 1, pp. 29-43.

lumea mesajul mântuirii cu aceeași autoritate ca a lui Hristos. Celor doi sprezece li se dădea putere din puterea Tatălui¹⁵. De aceea, „slujirea lui Hristos trebuia continuată în istorie. După Înălțarea lui Hristos, apostolatul a fost menit să-I continue opera de slujire. Apostolii au fost aleși, investiți cu misiunea de slujire și trimiși s-o propovăduiască pretutindeni. S-o propovăduiască și să slujească ei înșiși. Prin trimitere se asigură permanentizarea prezenței lui Hristos și a slujirii Sale în lume. Trimiterea îi înscrie pe Apostoli în planul lui Dumnezeu de mântuire: «Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, așa vă trimit și Eu pe voi» (Ioan 20:21)¹⁶. Reiese că, „Apostolii sunt trimiși să opereze o extindere a iubirii divine, să cheme neamurile la credință pentru a le restaura în unitate și iubire. Ei sunt trimiși să ducă mai departe mesajul lui Hristos, să propovăduiască, să o8 învețe și să mărturisească (Matei 10:7, 27; 28:20; Marcu 16:15; Luca 9:1). În felul acesta ei sunt într-o dublă slujire: a lui Dumnezeu și a oamenilor. Primul lucru pe care Iisus l-a cerut Apostolilor Săi a fost să propovăduiască (Matei 10:2) și să învețe (Matei 28:20); „Ceea ce vă grăiesc la întuneric, spuneți la lumină, și ceea ce auziți la ureche, propovăduiți de pe case” (Matei 10:27). Și imediat, să boteze (Matei 28:19). Prin Iisus, alegerea s-a mutat în Biserică, dar slujirea și obiectivele ei au rămas aceleași, urmând a fi îndeplinite în primul rând de către El Însuși, ca fiu al lui Israel, credincios și devotat și apoi de către Biserică, acest nou Israel restaurat de Iisus¹⁷.

Cel mai de seamă temei de slujire, pe care ni-l dă dogma Sfintei Treimi este porunca cea nouă dată de Mântuitorul, de a trăi credincioșii în iubire unii cu alții și față de toți semenii lor, fără deosebire (Ioan 15:12). Dumnezeu fiind iubire (I Ioan 4:8), numai cel ce trăiește și rămâne în iubire „rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el” (I Ioan 4:16); căci „dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească” (I Ioan 4:20-21). Dumnezeu cheamă pe credincioși la o iubire între ei și față de semenii lor, asemenea iubirii Lui. Astfel, „după învățătura ortodoxă, întreaga unitate ființială a Sfintei Treimi formează baza unității ființiale

15 Pr. Prof. Dr. Emilian Dumitru PĂUNESCU, *Taina Bisericii în lumina Tainei Sfintei Treimi*, (teză de doctorat), Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din Craiova, 2015, p. 337.

16 Dr. Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Biserica slujitoare în Sfânta Scriptură, în Sfânta Tradiție și în teologia contemporană*, în revista „Studii Teologice”, Nr.5-8, 1972, p. 371.

17 Ibidem, pp. 372-373.

a Bisericii care slujește prin modul ei de comuniune și de trăire, ca model de unire și trăire întregului neam omenesc”¹⁸. Astfel, putem spune că, „modelul suprem de comuniune pentru creștin îl oferă Persoanele Sfintei Treimi care trăiesc într-o comuniune desăvârșită”¹⁹.

Biserica trebuie să trăiască pe Hristos ca centru și Cap al ei (Efezeni 1:22), întrucât ea crește în măsura în care trăiește pe Hristos și face transparent pe Hristos în toată lucrarea ei mântuitoare. Biserica trebuie să-L trăiască pe Hristos și să-L arate pe Hristos în toată lucrarea ei de slujirea mântuirii omului, fiindcă ea este expresia credinței comune în Hristos, pentru că membrii ei trăiesc viața lui Hristos și pentru că numai în Hristos își dobândesc aceștia mântuirea, slujind lui Dumnezeu prin slujirea semenilor lor: „de toate m-am lipsit și le privesc pe toate drept gunoaie, ca pe Hristos să dobândesc” (Filipeni 3:8). Biserica și membrii ei trebuie să aibă aceeași conștiință a prezenței lui Hristos în ei, de care vorbește Sfântul Apostol Pavel: „M-am răstignit împreună cu Hristos și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața mea de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine” (Galateni 2:20). Dar, „prezența lui Hristos o avem prin Duhul Sfânt care împărtășește Bisericii și nouă, prin Biserică, energiile Sale dumnezeiești, unificatoare și sfințitoare, prin care noi ne însușim mântuirea. Hristos este în lume dar și în cer; noi creștinii ajungem la Hristos cel din cer prin Hristos care este în Biserică și în lume”²⁰.

Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu cel întrupat, este temeiul, puterea și ținta slujirii creștine. Întreaga Sa viață pământească constituie de fapt o continuă slujire jertfelnică pentru mântuirea omenirii (Luca 4:18). Întruparea lui Hristos, ca expresie a iubirii infinite a lui Dumnezeu față de oameni, ne arată și modul slujirii creștine, modul smereniei și al jertfei pentru aproapele. Astfel, Hristos, slujitorul, modelul și izvorul slujirii Bisericii, este Hristos în starea lui de „Kenoză” (Filipeni 2:7). În întruparea Sa mântuitoare, care este un act de slujire jertfelnică, Iisus Hristos a trăit pe deplin starea de kenoză, „stare de identificare cu realitățile totale și profunde al omului. Prin urmare, slujirea creștină este calea urmării lui

18 Pr. Prof. Dr. Emilian Dumitru PĂUNESCU, *Taina Bisericii în lumina Tainei Sfintei Treimi*, p. 356.

19 Prof. Univ. Dr. Irineu POPA, *Iisus Hristos este Același, ieri și azi și în veac*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2010, p. 115.

20 Pr. Lect. Dumitru RADU, *Aspectul comunitar-sobornocesc al mântuirii*, în revista „Ortodoxia”, Nr.1, 1974, p. 104.

Hristos”²¹. Slujirea creștină izvorăște din preoția permanentă a lui Hristos, dar ea își are un temei și în funcția sacerdotală a Bisericii, care pornește din preoția lui Hristos. Biserica, „trup al lui Hristos” (Efeseni 1:22), are o stare și o chemare preoțească, în virtutea căreia ea se consacră slujirii lui Dumnezeu și oamenilor. Preoția generală a Bisericii este, desigur, dependentă de Duhul Sfânt, pentru că Duhul Sfânt așează pe membrii Bisericii într-o relație de slujire față de Hristos și prin Hristos față de lume. Biserica și lumea se interferează reciproc. Biserica, întemeiată de Hristos, nu poate fi înțeleasă independent de lume pentru că ea își desfășoară activitatea în lume și se află în slujba ei, pentru a ține lumea în comuniune de viață și iubire. Biserica, în raport cu lumea implică o continuă relație a lor cu Hristos, Creator și Mântuitor al lumii și Întemeietor al Bisericii pentru mântuirea oamenilor, dar și pentru sfințirea lumii și a creației întregi. Numai prin slujirea oamenilor se ajunge la slujirea lui Dumnezeu. Iar slujirea Bisericii către lume și societate este aprinsă și susținută de însăși lucrarea Duhului Sfânt care plinește toate în Biserică și susține Biserica în comuniune cu Hristos, Capul ei, dar în relație cu societatea. Adevărata energie a slujirii lui Dumnezeu și a oamenilor este Duhul Sfânt. Numai prin puterea Duhului Sfânt slujirea creștină se transformă într-o liturghie adusă lui Dumnezeu.

Biserica se face prezentă în lume prin lucrarea ei de slujire. Misiunea însăși este slujire. Nimeni nu există de unul singur sau numai pentru el însuși. Omul însuși a fost creat ca bărbat și femeie (Facerea 1:27; 2:18). Slujirea omului, a societății și a lumii de către Biserică își are originea în slujirea jertfelnică a Mântuitorului Hristos. Biserica slujește omului, societății și întregii lumi, din iubire jertfelnică, „făcându-se tuturor toate” (I Corinteni 9:22).

Slujirea creștină are o dimensiune umană fundamentală, deoarece în Iisus Hristos, Dumnezeu a „sălășluit printre oameni” (Ioan 1:14). Slujirea creștină implică faptul că, iubind pe oameni și slujindu-le astfel se împlinește și voia lui Dumnezeu, adică Îi slujim Lui. Slujind oamenilor, slujim lui Dumnezeu, împlinind porunca Lui: „Poruncă nouă vă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul: Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții” (Ioan 13:34-35). Astfel,

21 Diac. Asist. Ion BRIA, *Slujirea în teologia contemporană*, în revista „Ortodoxia”, Nr. 2, 1971, p. 285.

Dumnezeu ne cheamă să-I fim colaboratori în grija Lui față de noi și de semenii noștri. Tot efortul în slujirea reciprocă, e o colaborare a noastră cu Dumnezeu (I Corinteni 3:9). De aceea, „Dumnezeu vrea, în definitiv, să creștem în iubirea noastră întrelaltă. Prin aceasta răspundem solicitării Lui sau împlinim voia Lui. Dar fără efortul nostru, fără strădania noastră, într-o slujire reciprocă, fără trăirea într-o efectivă răspundere reciprocă, nu ne achităm de răspunderea față de Dumnezeu. Căci Dumnezeu ne-a dat mâini ca să dăm ajutor altora și nu ca să le întindem curse, spune Sfântul Ioan Gură de Aur”²². Din cele de mai sus, desprindem faptul că, „Iisus Hristos a venit în lume ca să slujească. De atunci El slujește mereu. El este mereu pildă despre felul cum să ne înțelegem și cum să trăim în viață. Ceea ce roade mai mult la temelia vieții este păcatul egoismului, al iubirii exagerate de noi înșine. Credem că suntem făcuți pentru ca alții să ne slujească, să ne laude, să muncească pentru noi, uitând că noi avem datoria să slujim altora, că noi suntem datori să fim izvor de bucurie și fericire pentru alții. A fi creștin înseamnă a urma pilda de dăruire pe care ne-a lăsat-o nouă Mântuitorul Hristos. Oriunde am fi, în orice poziție socială ne-am afla, datoria noastră este de a sluji, nu de a-i asupra pe oameni. În familie, în societate, în viața de toate zilele suntem chemați să contribuim la binele și fericirea semenilor noștri. Acesta este îndreptarul creștin al vieții. Iisus a spus Sfinților Apostolilor: „care va vrea să fie mai mare între voi, să fie slujitor al vostru” (Marcu 10:43). Și tot El a spus: „v-am dat vouă pildă, ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi” (Ioan 13:15)”²³.

Însuși Mântuitorul Hristos ne spune că iubirea față de El se arată și se întărește prin împlinirea poruncilor, această împlinire conducându-ne la comuniunea deplină cu El: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui” (Ioan 14 :21) și „Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el” (Ioan 14:23). În acest sens, părintele Dumitru Popescu spune: „Din iubirea față de Dumnezeu în Treime, care ne-a zidit și răscumpărat prin sângele Unicului Său Fiu, trebuie să izvorască iubirea față de semenii noștri, care sunt fiii Tatălui ceresc. Considerând pe om creat după chipul lui Dumnezeu, creștinismul a dat omului valoare

22 Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILAOE, *Slujitori ai lui Dumnezeu, slujitori ai oamenilor*, în revista „Biserica Ortodoxă Română, Nr. 3-4, 1970, pp. 413-414.

23 Episcop Dr. Vasile COMAN, *Slujind lui Dumnezeu, slujim oamenilor. Predici la Duminicile și sărbătorile de peste an*, EIBMBOR, București, 2008, pp. 340-341.

necunoscută în trecut”²⁴. În acest context, „porunca iubirii creștine față de aproapele este o foarte mare exigență; ea ne angajează până la moarte în slujirea aproapelui în mod dezinteresat și lipsit de fățarnicie. Noutatea și originalitatea învățaturii creștine constă în porunca iubirii: „Poruncă nouă vă dau vouă, să vă iubiți unul pe altul după cum Eu v-am iubit pe voi” (Ioan 15:12). Iubirea aceasta exclude orice umbră de fățarnicie, orice mânie, jignire, răutate, necuviință sau nedreptate. Noutatea acestei porunci mai constă și în universalismul ei. Este iubirea atotcuprinzătoare care ridică persoana umană la o valoare necunoscută până atunci”²⁵.

Dragostea față de aproapele este sufletul creștinismului, este seva de viață dătătoare care se revarsă din butucul viței; din Hristos în mlădițele ei, în creștini (Ioan 15:1-5), trupul tainic al Bisericii, al cărui Cap este Hristos. Dar cum aproapele nostru este orice om creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, toți oamenii fiind „fiii iubiți ai Părintelui ceresc” (Ioan 1:12), putem spune că esența creștinismului să în iubirea față de Dumnezeu, care este în același timp iubire față de oameni. Prin vocația sa, creștinul nu e numai „omul lui Dumnezeu” (I Timotei 6:11; II Timotei 3:17), ci în același timp și „omul aproapelui” (Luca 10:36-37). De aceea, „Mântuitorul Iisus Hristos în Parabola samariteanului milostiv subliniază idea că aproapele este cel care are nevoie de ajutorul tău”²⁶. Vorbind despre faptele milei trupești și sufletești, în pilda samarineanului milostiv, Prea Fericitul Patriarh Daniel spune: „După ce a rostit Pilda samarineanului milostiv, Domnul Iisus Hristos i-a cerut învățătorului de Lege să spună el care dintre cei trei oameni pomeniți mai înainte poate fi considerat aproapele celui căzut între tâlhari. Iar acesta a răspuns: «cel care a făcut milă cu el» (Luca 10:37). Auzind acest răspuns, Domnul Iisus îi spune învățătorului de Lege: «mergi și fă și tu asemenea» (Luca 10:37). Prin urmare, Evanghelia nu se mărginește la descrierea unui gest frumos, ci ea este și un îndemn clar și ferm la acțiune, la fapta cea bună: «mergi și fă și tu asemenea!».

Acest îndemn al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care este de fapt concluzia practică a Pildei samarineanului milostiv, a fost urmat de Biserică încă de la începuturile sale. Așa se explică opera filantropică sau

24 Pr. Prof. Dr. Dumitru POPESCU, *Hristos, Biserică, Societate*, EIBMBOR, București, 1998, p. 22.

25 Pr. Prof. Univ. Dr. Alexandru ISVORANU, *Exegeza Vechiului Testament în viziune patristică*, Editura Universitaria, Craiova, 2013, p. 89.

26 *Ibidem*, p. 88.

lucrarea caritabilă a Bisericii de-a lungul veacurilor. Numele de Bunul Samarinean a fost mai ales unor spitale, deoarece Samarineanul milostiv simbolizează iubirea smerită și milostivă a lui Hristos și lucrarea filantropică sau caritabilă a Bisericii. Dar nu numai lucrarea Bisericii înțeleasă ca instituție, ci și lucrarea filantropică sau caritabilă a fiecărui creștin în parte. Aproapele este, așadar, orice om care ajută pe semenul său, dar și orice om care se află în nevoi și așteaptă ajutorul celorlalți oameni, indiferent de neam, rang, funcție sau vârstă. În consecință, fiecare om poate deveni chipul milostiv al Bunului samarinean, al milostivirii Mântuitorului Iisus Hristos, întrucât prin fiecare om Hristos-Domnul poate arăta iubirea Sa milostivă și darnică în lume, când inima fiecărui om devine milostivă și darnică. Deci, samarinean milostiv este orice om care ajută pe semenul său aflat în situații dificile²⁷. După cum reiese din pilda Samarineanului milostiv, „de multe ori ne vine în ajutor un străin pe care nu l-am văzut vreodată sau de la care niciodată nu am așteptat vreun ajutor. Prin aceasta, Evanghelia ne arată, așadar, că fiecare om din lumea aceasta, indiferent de etnie, stare socială sau vârstă, are o valoare eternă și unică. Fiecare om poate deveni mâinile iubirii milostive a lui Dumnezeu prin care El lucrează în lume ca să ridice și să vindece pe cei răniți trupește și sufletește²⁸. Astfel, înțelegem că, „iubirea creștină e fără îndoială activitate de samarinean (Luca 10:34-35), deci ea e lucrare, acțiune în favoarea aproapelui. Iubirea creștină are un caracter jertfelnic. Iubirea creștină iubește pe orice om²⁹. Observăm din pilda Samarineanului milostiv că, „Samarineanul făcea parte din acel neam pe care iudeii îl disprețuiau (samarinenii) și care ar fi avut motive să nu ajute pe cineva din tabăra adversă, dar care, iată, se dovedește a fi om de omenie, milos și iubitor³⁰. De asemenea, „Biserica este cea «casă de oaspeți», acel pandoheion, la care samarineanul cel milostiv îl aduce pe «cel căzut între tâlhari» spre a fi «tămăduit și hrănit» (Luca 10:30,34). În interpretarea tuturor Sfinților Părinți samarineanul nu este altul decât Mântuitorul Hristos. Postura samarineanului devine astfel marca prin excelență a preoției creștine,

27 DANIEL Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia slavei lui Hristos. Predici la Duminicile de peste an*, pp. 291-292.

28 Ibidem, p. 293.

29 Diac. Asist. Ion BRIA, *Sensul activ al iubirii creștine, în revista „Ortodoxia”*, Nr. 1, 1970, pp. 65, 71.

30 Pr. Prof. Dr. Vasile GORDON, *Mergând, învățați...Predici pentru toate duminicile și sărbătorile de peste an*, Ed. a II-a, revizuită și completată, EIBMBOR, București, 2006, p. 223.

diferă radical de aceea a preoției Legii Vechi, a cărei grijă fundamentală era aceea de a se păstra departe de orice impuritate, de orice atingere cu cei păcătoși. Masa Împărăției este aceea la care Iisus stă și mănâncă în mijlocul vameșilor și a păcătoșilor (Matei 9:10-11), a celor săraci sau suferinzi. De aceea s-a transmis până astăzi obiceiul ca cel bolnav să fie uns mai întâi cu untdelemn în cadrul Sfântului Maslu, apoi împărțit cu Trupul și Sângele Domnului cu precizarea că aceasta se face spre însănătoșirea și reintegrarea lui în «sânul Bisericii pământești». Nu este vorba de o simplă însănătoșire medicală, ci de un semn copleșitor, exclusiv religios, al apropierii de lumea noastră a puterii Împărăției lui Dumnezeu, al «gustării» din pâinea vieții veșnice, care este Trupul lui Iisus³¹. În acest context, al egalității tuturor oamenilor în fața lui Dumnezeu, indiferent de neam, vârstă sau religie (Galateni 3:28), deoarece toți oamenii sunt creați „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu” (Facerea 1:26-28), „prin articolul 16 din Constituția României se consacră egalitatea între cetățeni, fără deosebire de religie sau credință, prin faptul că sunt instituite drepturi și obligații egale pentru toți.

Constituția României stabilește, așadar, principiile fundamentale ale drepturilor și libertăților religioase individuale și colective, ale relațiilor dintre Stat și cultele religioase, dar și ale relațiilor dintre cultele religioase. Astfel se garantează libertatea religioasă prin asigurarea egalității, nediscriminării, a lipsei de îngrădiri și de constrângeri în domeniul religiei, cu condiția ca aceasta «să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc» (articolul 29, alineatul 2)³².

De asemenea, „(în alineatul 6) se menționează foarte clar «libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine» fiind «interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri»³³.

Astfel, iubirea față de aproapele e porunca Sa (Ioan 15:12), e porunca nouă (Ioan 13:34), e semnul distinctiv al ucenicilor Săi (Ioan 13:35),

31 Pr. Lect. Dr. Adrian NICULCEA, *Ecleziologia socială. Temeiuri biblice pentru dimensiunea activității sociale a Bisericii*, în revista „Studii Teologice”, Nr. 3-4, 2004, p. 96.

32 Dr. Alexandru MĂLUREANU, *Libertatea religioasă și libertatea de exprimare în contextul multicultural și multireligios actual*, p. 300.

33 Ibidem, p. 301.

e porunca unică prin care se împlinește toată legea (Romani 13:8-10), e porunca după care vor fi judecați toți creștinii și criteriul valorificării faptelor noastre (Matei 25:31-46). Având în vedere faptele milei trupești și sufletești ca roade ale slujiri lui Dumnezeu și ale demnității umane, dar și ca cel mai important criteriu al Judecății universale, înțelegem de ce „un alt aspect al slujirii a fost enunțat de către Iisus cu ocazia descrierii Judecății din urmă. Iisus face din slujire unicul criteriu de mântuire: a da de mâncare celui flămând, de băut celui însetat și așa mai departe (Matei 25:31-46). Dar aici apare un element în plus. Slujirea e raportată la Sine ca Dumnezeu: «Adevărat vă zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut» (Matei 25:40-45) și invers. Totuși, chiar în acest text în care El se referă la Sine ca Dumnezeu, se numește și «frate» cu cel mai neînsemnat dintre oameni, adică cu «omul». Încă o dată, întâlnim ideea de unitate, de «noi», inclusă în mod paradoxal alături de Dumnezeu ca «Eu». Mai mult, Hristos se identifică cu fiecare din noi, de aceea oamenii slujindu-se reciproc, slujesc și lui Hristos, căci în El, dincolo de «Eu», există un «No», care e un fel de «Eu» universal. Se stabilește astfel o intimitate a Eului lui Hristos cu cel al oamenilor”³⁴. Despre faptele milei trupești și sufletești ca fructe (roade) ale iubirii față de Dumnezeu și față de aproapele, Sfântul Vasile cel Mare spune: „Drept urmare a seminței pe care Dumnezeu a pus-o în noi, El cere și fructele, când zice: Poruncă nouă vă dau vouă: să vă iubiți unul pe altul (Ioan 13:34). Și fiindcă a voit să îndemne sufletul nostru spre împlinirea acestei porunci, n-a cerut ucenicilor semne și puteri paradoxale ca dovadă că sunt ucenicii Lui (cu toate că și acestora le dăduse puterea prin Duhul Sfânt); iată ce spune: Din aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste între voi (Ioan 13:35). Și pretutindeni în așa fel leagă Domnul aceste porunci, încât binefacerea față de aproapele o referă la Sine. Căci: flămând am fost – zice El – și Mi-ați dat să mănânc; am însetat și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol, și M-ați îmbrăcat; bolnav, și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine” (Matei 25:35-37) și apoi adaugă: întrucât ați făcut aceasta unuia dintre acești frați mai mici ai Mei, Mie Mi-ați făcut” (Matei 25:40)”³⁵. La rândul său, Sfântul Ioan Gură de Aur vorbind despre rugăciune, post și

34 Dr. Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Biserica slujitoare în Sfânta Scriptură, în Sfânta Tradiție și în teologia contemporană*, pp. 368-369.

35 SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Asceticele*, în PSB 18, traducere, introducere, indicii și note de Prof. Iorgu D. Ivan, EIBMBOR, București, 1989, p. 225.

milostenie, spune: „chiar rugăciunea ajunge prin milostenie puternică și înaripată. Că spune Scriptura: «Rugăciunile tale și milosteniile tale s-au suit spre pomenire înaintea lui Dumnezeu» (Faptele Apostolilor 10:4). Nu numai rugăciunea își are în milostenie tăria ei, ci și postul”³⁶.

Tot despre împlinirea sau neîmplinirea faptelor milei trupești și sufletești – care constituie dovezi ale iubirii față de Dumnezeu și față de demnitatea umană – ca și criteriu al judecării universale, Sfântul Apostol Pavel spune: „Sau disprețuiești tu bogăția bunătății Lui și a îngăduinței și a îndelungii Lui răbdări? Nu știi tu că bunătatea lui Dumnezeu te duce la pocăință? Dar după împietrirea ta și după inima ta nepocăită îți aduni mânie în ziua mâniei și a descoperirii dreptei judecări a lui Dumnezeu, Care-i va da fiecăruia după faptele lui: viața veșnică celor ce prin stăruință în faptă bună caută mărire, cinste și nestrăduire, dar urgie și mânie iubitorilor de ceartă, care nu se supun adevărului, ci nedreptății i se supun” (Romani 2:4-8). Datorită acestui fapt, „cu toții trebuie să așteptăm «pe Fiul lui Dumnezeu din ceruri, pe Care L-a înviat din morți, pe Iisus, Cel Ce ne izbăvește de mânia cea viitoare» (I Tesaloniceni 1 :10). Cei care nu vor împlini aceste porunci și vor rămâne nepocăiți «își vor aduna mânie în ziua mâniei și a arătării dreptei judecări a lui Dumnezeu, care va răsplăti fiecăruia după faptele lui» (Romani 2:5). Această venire a Domnului, asemuită cu intrarea unui împărat în cetatea sa, pe unii îi va recompensa pentru meritele lor, iar pe alții îi va pedepsi pentru faptele lor. În Liturghie ea este simbolizată prin Vohodul cel mare, când episcopul sau preotul în rugăciunile rostite amintește de venirea Împăratului înconjurat de puterile cerești, iar la strană se cântă «Ca pe Împăratul tuturor, să primim pe Cel înconjurat în chip nevăzut de cetele îngerești. Aliluia, aliluia, aliluia»³⁷.

Dinamismul iubirii creștine constă în faptul că iubirea creștină este activitate de samaritean (Luca 10 :34-35), deci ea e lucrare în favoarea aproapelui încât orice creștin conștient e convins că și lui i se referă cuvintele: „noi împreună-lucrători cu Dumnezeu suntem” (I Corinteni 3 :9), „după darul pe care l-a primit fiecare, slujiți unii altora, ca niște buni iconomi ai harului celui d multe feluri al lui Dumnezeu” (I Petru 4:10). Astfel că, „sprijinirea de către Biserică a efortului pentru mai binele omenirii se înscrie pe linia fidelității lor față de învățătura Mântuitorului. Iubirea

36 SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, în PSB 23, traducere, introducere, indicii și note de Pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1994, p. 883.

37 Dr. Irineu POPA, *Așteptând pe Cel Ce este și pe Cel Ce vine Atotțiitorul*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2017, p. 1207.

creștină, ca să fie autentică, trebuie transformată în diaconie socială. În acest sens, Sfântul Marcu Ascetul zice: «Tot binele vine de la Dumnezeu după orânduirea Lui și cei care fac un lucru bun sunt slujitorii Lui. În consecință, Bisericile au datoria de a conlucra cu factorii nebisericеști și de a merge împreună cu ei până la capăt în realizarea binelui»³⁸.

Noi avem nevoie de semenii noștri pentru a exprima prin ei dragostea noastră față de Dumnezeu. Creștinul nu se mântuiește singur, ci numai împreună cu frații lui (semenii lui), prin legătura iubirii. Iubirea și slujirea aproapelui este principiul de bază al solidarității creștine. Putem spune că, „Biserica Ortodoxă este cea dintâi care a ținut treaz simțul de solidaritate socială”³⁹. Solidaritatea cu semenii, împreună cu rugăciunea și postul, ajutorarea aproapelui și slujirea binelui obșteșc sunt înseși roadele, dovezile și mijloacele de cultivare a iubirii față de Dumnezeu și față de semeni precum și a comuniunii cu Dumnezeu, potrivit cuvintelor Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan: „Cine iubește pe Dumnezeu să iubească și pe fratele său” (I Ioan 4:21).

Slujirea creștină a Bisericii noastre constituie substanța (esența) apostolatului social și este cerută astăzi mai mult ca oricând, fiindcă lucrarea Duhului Sfânt în Biserică și în lume rodește împreună slujirea creștină și spiritualitatea⁴⁰, adică viața lui Hristos în comunitatea Bisericii și în ființa și viața credincioșilor.

Deschiderea Bisericii față de lume și solidaritatea ei cu lumea, cu societatea fiecărei epoci istorice s-au concretizat în anumite principii și forme de pastorație și de angajare socială. De aceea, „pe linia acestui crez în necesitatea unor schimbări și dezvoltări sociale profunde, se situează și convingerile Prea Fericitului Patriarh Justinian: «strigătul omenirii după o viață mai nouă, mai dreaptă, mai bună, liberă și stăpână pe munca ei, este strigătul celui căzut între tâlhari, după samarineanul izbăvitor. Lăsată pradă tuturor rătăcirilor și suferințelor, omenirea strigă și cere pace, înfrățire și dragoste. Biserica trebuie să răspundă acestei strigări și să fie prezentă acolo unde se dă bătălia pentru cucerirea dreptății și libertății știut fiind că nu poate fi pace, înfrățire și fericire într-o lume cu oameni

38 Pr. prof. dr. Vasile MIHOC, *Bisericile în sprijinul eforturilor popoarelor pentru realizarea dreptății sociale și pentru o nouă calitate a vieții*, în revista „Studii Teologice”, Nr. 1-2, 1984, p.6.

39 Pr. Prof. Dr. Dumitru POPESCU, *Hristos, Biserică, Societate*, p. 23.

40 Ioan-Gheorghe Rotaru, „Calcă și tu pe urmele pașilor lui Iisus Hristos !”, în *Argeșul ortodox*, Săptămânal teologic, bisericesc și de atitudine al Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, Curtea de Argeș, anul XI, nr.550, 24-31 mai 2012, p. 6.

robiți, exploatați și ținuți în întuneric» (Apostolat social, volumul III, p. 121). Astfel, pentru creștinii de astăzi, porunca iubirii devine porunca eliberării omului, porunca luptei împotriva tuturor nedreptăților sociale. În această direcție și pe această linie trebuie să-și axeze eforturile toate Bisericile creștine, ca Biserici slujitoare în același timp lui Dumnezeu și omului, arătând prin aceasta împreună-lucrare că au descoperit adevăratul sens al iubirii creștine: activismul și dinamismul ei⁴¹.

Slujirea creștină își primește puterea dăruirii omului față de semenii și societate din dăruirea față de Dumnezeu, pe care o implică spiritualitatea. Despre spiritualitatea creștinului dovedită prin faptele milei trupești și sufletești, părintele Dumitru Radu spune: „rod al purificării continue de păcate și al lucrării Duhului Sfânt în cel ce rămâne în comuniune cu Hristos, spiritualitatea este transparența lui Hristos pentru om și transparența omului pentru Hristos.

Spiritualitatea implică o totală libertate a creștinului pentru Hristos în Biserica Sa, într-o largă deschidere a omului spre comuniunea cu Dumnezeu. Ea înseamnă mult mai mult decât împlinirea poruncilor. Spiritualitatea este un proces dinamic în care credincioșii devin treptat întrupări ale lui Hristos. Și anume, procesul în care Hristos Se întrupează în cei care Îi urmează, atrăgându-i la Sine, dar fără să-i anuleze ca persoane și ca subiecte de comuniune, deci fără să le anuleze identitatea, ci sporind-o în ei prin dăruiri și îmbogățiri reciproce⁴².

Toată viața pământească a lui Iisus Hristos este plină de sensul slujirii lui Dumnezeu și a oamenilor. Jertfa Sa se încadrează tot în slujire, pentru că, „Jertfa lui Hristos, pe lângă caracterul de jertfă personală, este în același timp singura jertfă universală adusă pentru întreaga umanitate, de depășire a egoismului și de întoarcere cu iubire spre Dumnezeu și semenii⁴³. În timpul Sfintei Liturghii, Mântuitorul Hristos reprezintă cea mai înaltă pildă de iubire și smerenie care merge până la jertfirea pe Cruce pentru păcătoși, de iertare până la mântuirea ucigașilor Lui (Luca 23:34). Sfânta Liturghie „este o cină a iubirii creștine⁴⁴. Prin urmare,

41 Diac. Asist. Ion BRIA, *Sensul activ al iubirii creștine*, p. 67

42 Pr. Prof. Dr. Dumitru RADU, *Biserica și lumea*, în volumul „Îndrumări misionare”, EIBMBOR, București, 1986, p. 480.

43 Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, *Legătura între Euharistie și iubirea creștină*, în revista „Studii Teologice”, Nr.1-2, 1965, p. 12.

44 Diac. Prof. N. BALCA, *Importanța catehetică a Sfintei Liturghii*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, Nr. 1- 2, 1958, p. 197.

esențial la Sfânta Liturghie este modul nostru de a sluji lui Dumnezeu și demnității umane. De aceea, „opera socială a Bisericii izvorăște din Sfânta Evanghelie și din Sfânta Liturghie. Din cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos: «dați-le voi să mănânce» (Matei 14:16) învățăm că ucenicii lui Hristos, și deci Biserica întreagă, trebuie să aibă milă de cei suferinzi, flămânzi, însetați sau aflați în nevoi.

Creștinii, încă din veacurile primare, s-au obișnuit să aducă în dar la Biserică spre binecuvântare, pe lângă pâinile (prescurile) pentru Euharistie, și alimente sau îmbrăcăminte pentru cei săraci și bolnavi. Așa s-a dezvoltat, deodată cu Liturghia euharistică, și filantropia socială, adică împreună cu rugăciunea comună din Biserică, s-a organizat și fapta cea bună de ajutorare a celor nevoiași. Prin urmare, lucrarea filantropică sau opera de caritate a Bisericii își are rădăcina în iubirea milostivă a lui Dumnezeu arătată oamenilor în și prin Iisus Hristos. De fapt, toată opera socială a Bisericii izvorăște din Sfânta Evanghelie și din Sfânta Liturghie. Toată filantropia creștină sau iubirea milostivă și smerită a Bisericii față de oameni izvorăște din legătura duhovnicească a creștinilor cu Fiul lui Dumnezeu, Care S-a făcut om din iubire pentru oameni și pentru mântuirea lor. Cu alte cuvinte, Biserica nu desparte lucrarea socială de cea spirituală, nici nu limitează lucrarea spirituală doar la rugăciune, ci o extinde în acțiune, în fapta cea bună, milostivă, izvorâtă din iubirea smerită și darnică⁴⁵.

Așadar, din credința, nădejdea și dragostea noastră puternică izvorăsc celelalte virtuți ca: bunătatea, blândețea, bunăvoința, smerenia, milostenia, care pătrund și transformă sufletul nostru și se transmit și sufletelor semenilor noștri. Prin aceste virtuți creștinul îndeplinește atât îndemnul Mântuitorului nostru Iisus Hristos: „fiți voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este!” (Matei 5:48), cât și al Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan: „frații mei, să nu iubim cu vorba, nici cu vorbirea, ci-n faptă și-n adevăr” (I Ioan 3:18), slujind lui Dumnezeu și demnității umane din fiecare om, creat „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu” (Facerea 1:26-28).

45 DANIEL Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia slavei lui Hristos. Predici la Duminiile de peste an*, pp. 148-149.

Bibliografie selectivă

- ✦ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului. Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2009.
- ✦ DANIEL Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia slavei lui Hristos. Predici la Duminicile de peste an*, Editura Basilica, București, 2016.
- ✦ DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Teologie și Spiritualitate*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010.
- ✦ Conf.Univ.Dr.Ioan-Gheorghe ROTARU, „Plea for Human Dignity”, in *Scientia Moralitas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, Volume 1, pp. 29-43.
- ✦ Diac. Asist. Ion BRIA, *Sensul activ al iubirii creștine*, în revista „Ortodoxia”, Nr. 1, 1970.
- ✦ Diac. Asist. Ion BRIA, *Slujirea în teologia contemporană*, în revista „Ortodoxia”, Nr. 2, 1971.
- ✦ Diac. Prof. N. BALCA, *Importanța catehetică a Sfintei Liturghii*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, Nr. 1- 2, 1958.
- ✦ Dr. Alexandru MĂLUREANU, *Libertatea religioasă și libertatea de exprimare în contextul multicultural și multireligios actual*, în volumul „ în volumul „Demnitatea și libertatea persoanei umane: abordare interdisciplinară”, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2016.
- ✦ Dr. Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Biserica slujitoare în Sfânta Scriptură, în Sfânta Tradiție și în teologia contemporană*, în revista „Studii Teologice”, Nr. 5-8, 1972.
- ✦ Dr. Irineu POPA Mitropolitul Olteniei, *Biserica în actualitate sau actualitatea Bisericii*, Editura Academiei Române, București, 2018.
- ✦ Dr. Irineu POPA, *Așteptând pe Cel Ce este și pe Cel Ce vine Atotțiitorul*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2017.
- ✦ Dr. Ioan-Gheorghe ROTARU, “Calcă și tu pe urmele pașilor lui Iisus Hristos !”, în *Argeșul ortodox*, Săptămânal teologic, bisericesc și de atitudine al Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, Curtea de Argeș, anul XI, nr.550, 24-31 mai 2012.
- ✦ Episcop Dr. Vasile COMAN, *Slujind lui Dumnezeu, slujim oamenilor. Predici la Duminicile și sărbătorile de peste an*, EIBMBOR, București, 2008, pp. 340-341.
- ✦ ÎPS Prof. Univ. Dr. Irineu Ion POPA, *Demnitatea și libertatea umană, realitate și ideal. Modelul Sfântului Voievod martir Constantin Brâncoveanu*, în volumul „Demnitatea și libertatea persoanei umane: abordare interdisciplinară”, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2016.

- ✦ Pr. Conf. Univ. Dr. Octavian MOȘIN, *Demnitatea omului în viziunea Bisericii Ortodoxe Ruse*, în volumul „Demnitatea și libertatea persoanei umane: abordare interdisciplinară”, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2016.
- ✦ Pr. Constantin GALERIU, *Jertfă și Răscumpărare*, Editura Harisma, București, 1991.
- ✦ Pr. Lect. Dr. Adrian NICULCEA, *Ecleziologia socială. Temeiuri biblice pentru dimensiunea activității sociale a Bisericii*, în revista „Studii Teologice”, Nr. 3-4, 2004.
- ✦ Pr. Lect. Dumitru RADU, *Aspectul comunitar-sobornocesc al mântuirii*, în revista „Ortodoxia”, Nr.1, 1974.
- ✦ Pr. Prof. Dr. Dumitru POPESCU, *Hristos, Biserică, Societate*, EIBMBOR, București, 1998.
- ✦ Pr. Prof. Dr. Dumitru RADU, *Biserica și lumea*, în volumul „Îndrumări misionare”, EIBMBOR, București, 1986.
- ✦ Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, *Legătura între Euharistie și iubirea creștină*, în revista „Studii Teologice”, Nr.1-2, 1965.
- ✦ Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, *Slujitori ai lui Dumnezeu, slujitori ai oamenilor*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, Nr. 3-4, 1970.
- ✦ Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1990.
- ✦ Pr. Prof. Dr. Emilian Dumitru PĂUNESCU, *Taina Bisericii în lumina Tainei Sfintei Treimi*, (teză de doctorat), Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din Craiova, 2015.
- ✦ Pr. Prof. Dr. Vasile GORDON, *Mergând, învățați... Predici pentru toate duminicile și sărbătorile de peste an*, Ediția a II-a, revizuită și completată, EIBMBOR, București, 2006.
- ✦ Pr. Prof. Dr. Vasile MIHOC, *Bisericile în sprijinul eforturilor popoarelor pentru realizarea dreptății sociale și pentru o nouă calitate a vieții*, în revista „Studii Teologice”, Nr. 1-2, 1984.
- ✦ Pr. Prof. Univ. Dr. Alexandru ISVORANU, *Exegeza Vechiului Testament în viziune patristică*, Editura Universitaria, Craiova, 2013.
- ✦ Prof. Univ. Dr. Irineu POPA, *Iisus Hristos este Același, ieri și azi și în veac*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2010.
- ✦ SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, în PSB 23, traducere, introducere, indicii și note de Pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1994.
- ✦ SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Asceticele*, în PSB 18, traducere, introducere, indicii și note de Prof. Iorgu D. Ivan, EIBMBOR, București, 1989.